

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 2

11 Ianuarie, 1898

COALIȚIA NAȚIUNILOR NEMAGHIARE

Articolele maghiare simțesc, mai mult instinctiv, că vîntul politic ce bate dela o vreme încoace în Austria are să ia în curînd direcția spre Țara Ungurească și ar putea desrădăcina și acolo multe din așezămintele putrede, organizate întru sprijinirea hegemoniei meșteșugite a Maghiarismului. Astfel se explică faptul, că tuturor partidelor maghiare a început să le intre mințile în cap. Ele par-că rivalizează acum, la spartul tîrgului, — să se afișeze într'o lumină de serioșitate și de maturitate politică. Care de care caută deci a produce în străinătate impresia ca și cînd între Austria și Ungaria ar fi existînd un contrast și anume în favorul Statului Sf. Ștefan. E destrăbălare și sunt semne de descompunere în Austria? Evident, zic Maghiarii, dar Ungaria e un Stat consolidat, condus de oameni politici chibzuiți și astfel ea constituie azi unicul punct de razim al Dinastiei, al Germaniei, al Triplei Alianțe, al păcii europene etc. O fi, n'o fi așa? Ce-i importă pe Unguri? Ei țin ca aceasta impresie să se producă, pentruca la caz de oarecare încurcală, — căci deh ! în Austro-Ungaria, patria *Diplomelor* și a *Patentelor*, încurcala se face ușor — Maghiarii să poată rămînea cu obrazul curat și să

poată juca, dacă-ar fi să fie, cu demnitate și cu succes moral rolul națiunii martire, strivite de «*reacțiunea*» și «*Camarila*» austriacă —

Și Maghiarii avură noroc în cei din urmă vr'o doi ani. Naționalitățile nu putură să facă aproape un singur act de energie care ar fi însemnat o dovedire mai mult a adevăratei destrăbălări și putreziciuni politice din Ungaria.

Dar acum, în ora unsprezecea, situația s'a schimbat și cu mare mulțumire vedem că Românii și Slavii din Ungaria izbutiră a se manifesta cu tărie împotriva întreg sistemului de intervertiri și nedreptăți ungurești.

La 10 Ianuarie s'au întrunit la Budapesta reprezentanții Românilor, Slovacilor și Sîrbilor, domnii *Iuliu Coroianu*, *P. Mudron dr. Ștefanovici*, *Vanovici* și *dr. Gavrilla*. În conferințele lor, acești membri ai Comitetului executiv al coaliției naționalităților au hotărît două lucruri: publicarea unui manifest ca o protestare în contra politicii maghiare de Stat, și convocarea unui nou Congres al naționalităților la Budapesta pe la sfîrșitul lunei Maiu a. c.

Manifestul s'a publicat în presa naționalităților nemaghiare din Ungaria, în ziarele ungurești și acum își face drum în presa străină.

E foarte oportună această manifestațiune și ea va contribui în mod real a sfîșia rețeaua de minciuni și de meșteșuguri politice ungurești cari tindeau a prezenta Ungaria ca pe un Stat liniștit și consolidat în contrast cu Austria: Acel *Comitet executiv* al alianței naționalităților nu este vr'un titlu fără rost, precum cred adversarii noștri. El exprimă de drept și de fapt *representanța reală* a naționalităților din Ungaria. Manifestul său de protestare exprimă în chip neîndoelnic opiniunea Românilor și Slavilor din Ungaria și Transilvania. Și aceasta se dovedește pertinentamente prin faptul, că nimeni, nici un cerc de oarecare valoare, dintre Români și Slavi, nu s'a găsit să desavueze acel manifest. Prin urmare, palavre sunt arguțiile presei maghiare care caută să atenueze efectul zdrobitor pe care l'a produs acest act comun al Românilor și Slavilor.

Dar dacă Maghiarismul nu s'ar resimți de această lovitură, atunci cum se face că toate ziarele ungurești au adus, chiar a doua zi după publicarea acelui manifest, articole chilometrice în cari îl comentau? Ba, ceea ce e foarte semnificativ, ziarele ungurești vorbeau chiar cu o rău ascunsă *sfiială* despre el, căutînd să fie, cît *pot* fi ele, de blinde și de amabile și chiar de prevenitoare față de naționalități. Cele mai multe caută să convingă, pe Slavi și pe Români că rău fac de așteaptă *dela Viena* o îndreptare a soartei lor, — și că mai bine ar fi ca ei să intre în Parlamentul unguresc, ale cărui uși le-ar fi stînd deschise. Firește! . . . Dar e cam tîrziu acum. N'au Români și Slavii nici-o poftă de a scoate castanii din toc pentru Maghiari. Las să vadă lumea întregă, că celebra «soluțiune» maghiară a chestiunii naționalităților din Ungaria, e neasemănat mai primejdioasă pentru existența Statului unguresc, decît încercările ce s'au făcut pînă acum în Austria. Las să vadă toate cercurile politice

cari au un interes ca monarhia habsburgică să existe, că *adevărata ei cauză de slăbiciune și de pericole nu e în Austria, cît mai ales în Ungaria în supremația de carton a Maghiarismului sprijinită pe în veci nedreptele și slăbănoagele temelii ale Dualismului.*

Azi, cînd toți Maghiarii tremură de frica unei revizuirii a Dualismului, cînd însuș guvernul dela Budapesta se face, că se boțează în legea lui *Kossuth*, dar de fapt e gata a primi *ori și ce* transacțiune cu Austria, — azi știu naționalitățile mai bine ca ori și cînd că zilele omnipotenței maghiare sunt numărate. Să poștească Ungurii să facă gură la Viena, să «*prelinză garanții*» de «independență» sau cel puțin de «*păritate*», — și toate naționalitățile din Ungaria și Transilvania, federaliste și imperialiste cum sînt, au să se ridice ca un singur om spre a desavua velleitățile *Kossuthiste* ale guvernului și ale partidelor maghiare. Dar poate că Maghiarii au să ajungă în curînd a cere sprijinul *opiniunii europene* — pentru «*drepturile lor istorice*» pentru «*constituția lor milenară*», să poștească!

Lumea cultă, opinia publică europeană e azi orientată. Ea știe *exact* cine merită și cine nu merită simpatii dintre elementele etnice din Ungaria și Transilvania. Au trecut vremurile, cînd Maghiarii puteau duce în rătăcire spiritul public al Europii. Azi dacă s'ar întîmpla să li se ciuntească nemăsuratele puteri, toată lumea cultă are să aplaude, pentru că, de geaba, este azi o *conștiință europeană* pe care o poți înșela într'un moment, dar care se revoltă cînd simte că a fost abuzată.

Maghiarii care de trei-zeci de ani au semănat vînt, furtună vor culege.

Protestul naționalităților nemaghiare este o dovadă, că aceste naționalități, imensa majoritate a populațiunii din Ungaria, e adînc nemulțumită cu chiverniseala politică

maghiară dela Dualism încoace și nu se poate nesocoti voința atîtor popoare de dragul unui element mereu desmierdat și giugulit dar lipsit de ori cę aptitudini spre a cîrmui un Stat polinațional cum este Ungaria.

Bil.

LUPTA INTRE AUSTRIA ȘI MAGHIARI

ÎN CHESTIA

NAȚIONALITĂȚILOR DIN UNGARIA

Reichswehr din Viena, organul semi-oficios al guvernului austriac, publică mai deunăzi un virulent prim-articol în contra Maghiarilor în chestia naționalităților din Ungaria. Articolul apreciînd protestul naționalităților lansat de curînd dela Budapesta, constată importanța congresului de naționalități din vara anului 1895, expune în culori triste asupra popoarelor nemaghiare din Ungaria, și accentuează că în această țară «brutalitatea maghiarizării» întrece orice închipuire. Organul austriac spune apoi că în Ungaria argumentele logice, juridice și morale n'au nici o valoare «ceea ce s'a dovedit cu prisosință cînd cu procesul dela Cluj al Românilor.» Punîndu-și întrebarea, dacă Maghiarii ar fi avînd vr'un drept să tinză a desființa existența naționalităților, organul austriac dovedește că ei nu au acest drept, și că *interesele superioare ale monarhiei habsburgice cër să se pună capăt politiceii de maghiarizare.*

Ziarul din chestiune își amintește cu durere, că naționalitățile din Ungaria aparținuseră odată Austriei, — că atunci ele începuseră a se desvolta în libertate, dar de cînd au ajuns sub jugul Maghiarismului ele sunt expuse perirei economice și naționale.

Articolul este, precum se vede, foarte energetic în contra Maghiarilor și foarte binevoitor pentru naționalități, deși el nu pare a insista decît mai ales asupra faptului, că acestea nu au voie de a trimite un singur deputat în Camera legiuitoare din Budapesta.

Evident, că acest articol trebuia să producă o colosală explozie de furie în cercurile maghiare. Și într'adevăr, mai toate ziarele ungurești tăbăresc cu o extremă înverșunare asupra organului guvernului austriac.

Pesti Hirlap într'un articol «*Hands off*» tipărit cu caractere deosebite se aruncă turbat asupra ziarului din chestiune, zicînd între altele:

In articolul de ieri al ziarului vienez Reichswehr noi vedem semnalul unei acțiuni politice, inadmisibile, neprudente, pornite dela Viena în potriiva Ungariei.

Acest articol a produs, se înțelege dela sine, o neobișnuită indignare în lumea politică maghiară. Politica de naționalități a Ungariei este în acel articol atacată de odată, pe toată linia și în formă pozitivă.»

După ce jurnalul maghiar citează cite-va pasagii din senzaționalul articol austriac, el continuă:

«Din parte-ne o să ne liniștim în fața acestor agresiuni, ele sunt indiciile tuturor acelor furtuni ce sunt îndreptate dela Viena în contra Ungariei.»

Aci ziarul guvernului unguresc spune, că o să revină și o să arate el (bre! bre!) că toate afirmațiunile austriace sunt neîntemeiate.

El încheie apoi zicînd

«*Respingem cu toată hotărîrea aceste agresiuni ce sunt menite a ațîța naționalitățile din Ungaria și cari n'au fost scrise decît în interesul mișcărilor trădătoare de patrie ale agitatorilor slavi și români.*»

Aşa *Pesti Hirlep*.

Dar iată cum glăsuşte organul *Bar. Bánffy*, ziarul «*Magyar Ujság*»: «*vă amestecaţi adică în afacerile noastre interne? Foarte bine, daţi înainte! Poftim, scuipaţi mai departe!* Dar tot noi-avem dreptate! E o conştiinţă inexacţitate (ce delicat!) a vorbi despre o brutală maghiarizare la noi!

Aci *Magyar Ujság* înşiră dovezi, dragă Doamne, ca să arate că nici vorbă n'ar fi de maghiarizare!!...

Apoi continuă:

«La noi, iubită *Reichswehr*, este ordine lângă libertate şi această ordine o vom şi menţine!»

Tonul acesta dulceag-sficios arată, că Ungurilor nu le prea dă mâna să tipe prea tare, căci se ştiu cu musca pe căciulă şi teamă le este că o să fie *nevoiţi* a se opri în drumul maghiarizării.

PROTESTUL POPOARELOR

ÎN
CONTRA MAGHIARIZAREI

Stările din Ungaria create prin exploatarea puterii de stat în favoarea unei singure rase au produs între milioanele de *Slavi* şi *Români* nemulţumire şi amărăciune, într'un grad aşa de mare, în cît *comitetul executiv al congresului naţionalităţilor* dela 1895, îşi ţine de datoria sa faţă de tron şi patrie de a atrage **atenţiunea cereurilor hotărîtoare** asupra acestor stări incompatibile cu binele statului şi de a ridica *solemn proteste* în contra violentărilor, ce se înmulţesc din zi în zi.

În situaţia critică a monarhiei noastre poate-că s'ar indigna dintr'o anumită parte la stările, cum se pretinde, consolidate din Ungaria. — Ar fi o greşală mare aceasta.

Dacă în cealaltă parte a monarhiei noastre lupta dintre *Slavi* şi *Germani* a izbucnit pe faţă, apoi acolo puterea de stat nisueşte a complăna contrastele şi a compune cearta. În Ungaria conflictul dintre *rasa domniloare*, ce se află în minoritate, dar înarmată cu puterea de stat, şi dintre *naţionalităţi* care se află în majoritate, dar expuse arbitrajului puterii — este *lat. n!*, pentru-că puterea statului *oprimă cu forţa brutală şi cele mai neînsemnate mişcări*, în cadrul constituţiunii, *ale naţionalităţilor*, aşa în cît numai puţine semne ale marelui nemulţumiri şi amărăciuni a naţionalităţilor pot eşi la iveală.

Această nemulţumire şi indignare seamănă astfel cu jăratecul ce arde sub cenuşe, — şi această stare de lucruri e cu mult mai rea, decît cea din a doua jumătate a monarhiei, unde conflictul a eşit la suprafaţa vieţii publice. În Ungaria puterea de stat nu se osteneşte cituşi de puţin într'a complăna contrastele ori a compune conflictele, din contră, *ea crează noi şi iardăşi noi conflicte cu naţionalităţile*, cum o dovedeşte aceasta cel mai nou proiect de lege despre maghiarisarea numelor de comune.

Treizeci de ani au trecut de cînd Ungaria se îngîmfează de a fi ajuns în posesiune unei constituţiuni liberale, care-i garantează independenţa de stat. Naţionalităţile din Ungaria, anumit **Românii, Slovacii, şi Sirbii**, au aşteptat dela era constituţională inaugurată înainte cu treizeci de ani, cu totul altceva, decît ce a urmat mai tîrziu, şi au aşteptat anume cu tot dreptul căci din partea bărbaţilor de stat, hotărîtori în Ungaria, s'au făcut promisiuni; că naţionalităţilor li-se vor da toate concesiunile posibile, cite numai sînt compatibile cu unitatea statului ungar.

Prima mare desiluziune a fost crearea legii de naţionalităţi din anul 1868, care s'a pus cu totul pe alte principii decît proiectul pre-

sentat de Românii și Sirbii cari se aflau încă în dieta ungară, și cari conservând integritatea statului ungar ținea seamă de relațiunile etnice și de dezvoltarea istorică a Ungariei și avea să facă cu puțință dezvoltarea etnică și culturală a naționalităților în interesul unei vieți de stat sănătoase. Dar și puțințele concesiuni făcute prin legea despre egala îndreptățire a naționalităților aveau să rămână nerealisate și întreagă această lege avea să rămână literă moartă.

Nu există în legea de naționalități nici un singur paragraf, care să nu fi fost călcat de puterea statului și de autorități, un lucru acesta pe care Românii și Sirbii, cit împ au mai putut ajunge în dieta ungară au dovedit până la evidență. Decît că adevărurile, ce acești deputați le spuneau în parlament, trebuiau să devină, încetul cu încetul, încomode pentru neamul stăpînitor.

Parlamentul ungar avea să reprezente un întreg etnic, avea să fie reprezentanța unui **stat național**, și astfel nu se mai putea ca în dieta ungară să mai fie aleși și deputați de ai naționalităților, și puterea de stat s'a îngrijit din destul cu mijloacele sale de forță, ca să împedece aceasta.

Cele 3 milioane de Slovaci din nordul Ungariei încă mult mai curînd n'au putut ajunge, că să aleagă *măcar un singur deputat* în dieta ungară, și puținii deputați *Români și Sirbi*, n'au mai putut intra pe lângă marea violentare a alegătorilor, în dietă. Astfel de present **cele 10 milioane de Nemaghiari nu au nici un singur reprezentant în dieta Ungariei.**

Dar nimeni să nu amăgească lumea străină cu vorba, că cercurile electorale ale *naționalităților* totuși ar fi reprezentate prin conaționali de ai lor, Slovaci, Sirbi și Români. *Acești puțini «reprezentanți» sunt renegați cunoscuți*, cari se identifică cu rassa dominantă și sunt de ajutor în procedura violentă contra naționalităților.

Dacă aceste împrejurări sunt și de alt-

fel nefirești, aceasta se mai mărește pînă la necrezut prin faptul, că partida guvernului se recrutează tocmai din cercurile electorale ale naționalităților, pe cînd cercurile veritabil maghiare aleg mai ales opoziționali.

Sunt fără pereche în Europa aceste împrejurări și parlamentarismul ungar este un neadevăr, ba chiar caricatura parlamentarismului, pentru că nu există exemplu în viața parlamentară a Europei, ca majoritatea populațiunei dintr'o țară, cum sunt naționalitățile din Ungaria cari numără 10 milioane să fie exchise din reprezentanța în parlament.

Dacă însă naționalitățile sunt exchise dela viața politică a Ungariei atît în parlament cît și în principii, ba chiar și în comune, ar crede omul, că cel puțin nu li se vor pune pedici în *dezvoltarea lor culturală.*

Înainte cu 30 ani cei mai eminenti bărbați de Stat ai Ungariei au făcut cele mai categorice declarațiuni, că naționalitățile își vor putea avea educațiunea lor națională începînd dela școala poporală pînă la universitate, și că statul va contribui și el din mijloacele sale la creșterea acestor națională.

Intr'aceea nu numai că această promisiune nu s'a ținut în ciuda legii de naționalități, creată unilateral numai de rassa domnitoare, ci *Statul prigonește și nimiceste și acele școli și institute culturale pe cari naționalitățile și le-au creat din propriile lor mijloace.*

Gimnaziile slovăcești, «*Maticza*» Slovacilor, au fost nimicite cu forța și averea lor confiscată.

Școlile confesionale din fosta graniță militară, cari erau un scut al naționalităților au fost prefăcute în școli comunale ori de Stat.

Școlile confesionale, ce mai *există la Sirbi și Români*, sunt strimtorate în cea

mai mare măsură de inspectorul școlar de Stat, prin măsuri arbitrare, și soarta lor atîrnă numai dela aceea, că se acomodează, ori nu, tendințelor de maghiarizare?

Într'un oraș din sudul Ungariei, Sîrbii au fost opriți a cumpăra cu banii lor un loc pentru edificarea unui gimnasiu confesional.

Între alții Români din *Arad* și *Lugoj* au adunat fondurile de lipsă pentru întemeierea de gimnasii proprii și au cerut permisiunea guvernului, dar nu li s'a dat.

Slovacii au voit să înființeze un gimnasiu interconfesional, dar nu li s'a încuviințat colectarea banilor de lipsă pe motivul, că pe teritoriul Slovacilor sunt școli medii în indetulător. Aceasta e adevărat, numai cît în nici unul din aceste gimnasii limba slovăcească nu se propune nici măcar ca obiect de studiu obligator.

Nu stau mai bine nici *relațiunile confesionale* ale naționalităților. În nordul Ungariei conventele luterane ale Slovacilor se disolvă cu forța în mod volnic, și preșidenții mireni sunt depuși din postul lor, ba s'a creat și o «crimă» canonică în contra Slovacilor.

La Români și Sîrbi ierarchia este expusă în gradul suprem influențării din partea guvernului. De cînd s'a făcut cu puțință ca să pensioneze în mod volnic pe un patriarh sîrbesc, ierarchia sîrbească este expusă unei influențe nemărginite a guvernului unguresc și de aceea regularea autonomiei bisericești e aproape imposibilă, pentru că conflictul ce există între ierarchia absolut devotată guvernului maghiar și între congresul național-bisericesc al Sîrbilor nu se poate complana.

Crearea acestor legi n'a fost de lipsă în Ungaria și s'a făcut din motive cu totul altele decît în apusul Europei.

Acest amestec în afacerile confesionale din Ungaria a luat proporții mai mari cu crearea așa numitelor **legi politice-bisericești**.

În Ungaria ca și în întreg Orientul confesiunea este legată, mai mult sau mai puțin, cu naționalitatea. O slăbire a confesiunii, un atac al statului asupra ei, este totodată și un atac la naționalitate.

Dar tocmai de aceea au introdus legile politice-bisericești, ca naționalitățile să fie slăbite.

Continuînd pe această cale puterea de stat din Ungaria, a ajuns la un punct, de cîtează a nimici totul, ce ar putea să amintească, că în Ungaria, atară de rasa stăpînitoare, mai există și *alte popoare*. Parlamentul ungar, atît camera seniorilor, cît și a deputaților a primit cu promptitudine proiectul de lege al guvernului despre *maghiarisarea numelor de comune*.

Acesta e un nou atentat asupra celor 10 milioane de Nemaghiari din Ungaria; e un nou atentat asupra legii de naționalități, asupra egalei îndreptățiri a tuturor naționalităților.

Numele de comune, așa cum le cunoaștem din pruncie, în limba maternă, ne sunt dragi și scumpe. De numele național al localităților se leagă atîtea amintiri istorice, cari constituie o parte a istoriei fiecărei naționalități. Cîte mai multe numiri de localități aparțin totodată la comoara limbei singuraticelor popoare, constituie o parte integrantă a aceleia, de aceea acest proiect e totodată și un atentat la comoara limbei singuraticelor popoare nemaghiare.

În contra acestui atentat se ridică sentimentul intim al tuturor Nemaghiarelor.

Mormintele antecesorilor lor, osemintele iubiților lor au să zacă într'uu loc, al cărui nume a devenit pentru ei o coajă goală.

Dela un capăt pînăla celalalt al Ungariei a făcut proiectul primit de parlamentul unguresc cea mai penibilă impresiune și a pravocat cea mai exacerbată amărăciune la 10 milioane de Nemaghiari.

Românii, Sirbii și Slovaci au voit să țină adunări, pentru a protesta sărbătorește contra noului atentat la naționalitatea lor. *Pentru naționalități însă nu mai există în Ungaria drept de întrunire.* Toate meetingurile anunțate conform lezei au fost oprite.

Și modul cum s'a făcut acesta e incu-
alificabil.

Adunările proiectate au fost oprite cu provocare la aceea, că Slovaci, Români și Sirbii ca atare nu pot să se adune, pen-
ru-că o atare adunare ar fi *contra unității națiunii ungare,*

De 30 de ani au avut naționalitățile din Ungaria de a suferi cîte ceva, dar ca pu-
terea de stat a Ungariei să cuteze a nega îndreptățirea de existență a naționalităților și acesta cu provocare la legea de națio-
nalități, așa ceva nu s'a mai întimplat.

Adecă Slovaci, Români, Sirbii nu au drept să se întrundască *ca atari,* pentru că ei numai ca membri ai națiunii ungare au drept de existență. In felul acesta vor să pună în locul națiunii ungare politice pe Maghiari, ca nație genetică, și să declare aceste două concepțe de identice. Aceasta e chiar ne mai auzit, pentru că dacă națiunea politică are să însemne apartinerea la Stat, aceasta nu e a se confundă cu națiunea genetică, și e un adevărat atentat contra popoarelor Ungariei, dacă ele sunt silite să aparțină toate la națiunea genetică maghiară, la rassa dōmnitoare.

Cît de profund penibil a impresionat noul proiect de lege despre maghiarizarea numelor de localități nu numai la Slovaci, Români și Sirbi, ci și la circumspecții *Sași* cari n'au participat la congresul naționalităților din 1895, — se vede din împrejurarea, că *Sași* au dat deputaților lor din dieta ungară îndrumarea să iasă din partida guvernului.

Dară nu vor mai putea amăgi străinătatea asupra întimplărilor din Ungaria. În zadar se vor mai provoca la aceea, că

mişcarea naționalităților ar fi opera singuraticilor agitatori.

Aceasta este un mijloc de scăpare ordinar pentru a masca domnia volniciei.

Conducătorii Slovacilor, Sirbilor și Românilor, departe de a cultiva nemulțumirea, se ostenesc tocmai întru a potoli nemulțumirea și amărăciunea ce crește cu fiecare zi la conaționalii lor.

Factorii conducători din Ungaria, au făcut din chestiunea naționalităților chestiune de putere, desconsiderînd interesele de putere mare ale monarhiei.

Evident, că cît timp puterea de Stat în Ungaria tinde la nimicirea națională a Românilor și Sirbilor nu se poate cugeta la o relațiune de vecinătate amicală cu România și Serbia.

Să fim cruțați de imputarea, că am urmări tendințe centrifugale. *Fidelitatea și devotamentul nostru către tron și patrie nu pot fi trase la îndoială.* Într'o țară mulțumită nu pot urma tendințe centrifugale, cum nu există de acestea în libera Helveție.

Cu deplină loialitate către Tron și patrie trebuie să ridicăm solemn protest contra tuturor violențarilor de pînă acum a majorității popoarelor din Ungaria.

Protestăm în contra tendinței puterei de Stat de a crea din Ungaria, în contrast cu istoria și relațiile ei etnice, un Stat național omogen, ceea ce contrazice și legei de naționalități, făcută singur de Maghiari, și care recunoaște singuraticile naționalități ale Ungariei.

Protestăm contra încercării de a ne denega dreptul de existență pe temeiul lezei despre egala îndreptățire.

Protestăm special contra novelor acte ale guvernului și parlamentului

ungar. Protestăm contra proiectului de lege despre maghiarizarea numelor de localități, primit de parlament. Protestăm contra actelor de volnicie ale guvernului, ca noi să nu ne putem întruni ca Slovaci, Sirbi și Români, și protestăm că ne-au oprit în mod ilegal adunările înștiințate în mod legal.

Fiind că suntem eschiși din parlament și suntem oprți a ne întruni și a ne ridica vocea contra violențării conaționalilor noștri, aducem acest protest al nostru la cunoștința lumii pe calea publicității și declarăm sărbătorește, că Românii, Sirbii și Slovaci nu vor înceta a lupta neînfrigați pentru drepturile lor naționale, pentru egala lor îndreptățire, pînă ce vor ajunge la țintă, pentru că aceste drepturi pot fi pe un timp denegate ori încălcate cu forța, ele însă sunt și rămîn imprescriptibile.

Budapesta, la 10 Ianuarie 1898.

Comitetul executiv al Congresului naționalităților
ținut la 1895

MITINGUL NAȚIONAL DIN IASI

Țeșanii, cari au dat tot-deauna strălucite probe de patriotism, au fost la înălțimea lor cu ocaziunea recentului miting național provocat de Liga și de Comitetul național local în Aula Universității, în ziua de 14 Decembre 1897 ora 2 p. m. — Rareori s'a văzut public mai numeros și mai ales asistind la o întrunire ca acel venit să asculte cuvîntările relative la recente nedreptăți ungurești și să manifesteze, alături de pricepuții conducători ai chestii naționale, pentru apăsații frați de peste munți. Scările, sala și vasta aulă a

vechei Universități erau ticsite de tot ce are Iașul mai cult și mai inteligent, răspunzînd astfel cu dragoste binesimțitului apel lansat de către comitetul Ligei din localitate.

Meetingul e deschis la orele 2, p. m. de către venerabilul președinte al Ligei d-l *N. Culiannu*, care în cite va vorbe binesimțite, arată scopul întrunirii și dă cuvîntul distinsului profesor universitar d-l Aron Densușanu,

D-l Aron Densușanu, ca unul ce cunoaște foarte în deaproape chestia fraților noștri subjugăți descrie, în culorile cele mai vii, suferințele fraților noștri. D-sa ia rînd pe rînd și analizează diferitele dispozițiuni și legi ungurești, arătînd cum toate tind la desnaționalizarea Românilor, vorbește de noul proiect de maghiarizare a numelor comunelor, apelor, munților și spunea Ungurii, în șovinismul lor, vreau să ștergă ori-ce urmă rominească din Ardeal.

Sfîrșind spune că are nestrămutata credință, că împăcare cu Ungurii nu poate exista și că e imposibilă o reconciliare între cele 2 elemente.

Cuvîntarea d-lui Densușianu e foarte desîntreruptă de aplausele celor din sală.

D-l Xenopol, cunoscutul și eminentul istoric, într'o cuvîntare frumoasă și presărată cu mult spirit, arată cum Ungurii singuri i-și dau în cap prin purtarea lor și spune că violențele la care recurg dinșii, n'au să ajute nici o-dată operei lor de desnaționalizare. Arată cum o complectă asimilare nu se poate face decît pe o cale pacinică și diplomatică și dă ca exemplu pe Romani cari prin tactica lor pricepută au parvenit la desnaționalizarea diferitelor popoare, pe cari și le-au asimilat cu totul; zice că Ungurii sunt 4—5 milioane și fac gură cit douăzeci. E sigur că Ungurii singuri se vor distruge și că superioritatea neamului românesc va triumfa odată, căci Ungurii au miini și picioare dar n'au cap.

Tunete de aplause acoper ultimele vorbe ale conferențiarului, a cărui frumoasă cuvîntare e des întreruptă de numeroase aplause.

În urmă ia cuvîntul tinărul student *Const. Brăescu* care într'o frumoasă și entusiastă cuvîntare arată persecuțiunile la cari sunt supuși frații de peste munți și arată cum în diferite legi și dispozițiuni ungurești, ce s'au succedat dela 1784 încoace se oglindeste pofta Ungurilor de a contopi toate naționalitățile de sub coroana Sf. Ștefan într'o singură naționalitate, acea maghiară. Face istoricul acestei tendințe de desnaționalizare și expune în termeni vii feudalitatea națională în contra căreia au de luptat frați de peste munți. Sfirșește printr'o frumoasă și mișcătoare perorație care e acoperită de aplause îndelungate și furtunoase. Tinărul student ie felicitat călduros de d-nii Xenopol, Culiănu, Densușianu și mulți alții.

Studentul Tărăbușă, membru în comitetul național, între altele a recitat, după cererea generală, 2 poezii de ocazie, pline de patriotism și care stirnesc o furtună de aplause.

Se cetește apoi o moțiune, care e primită prin aclamațiune și e călduros aplaudată. Întrunirea a cărei succes se datorește în mare parte membrilor din comitetul național studentesc, se sfirșește pe la orele 4 1/2 p. m. și numeroșii asistenți se împrăștie în cea mai perfectă liniște.

Iată în extenso discursul studentului Constantin Brăescu.

Fraților,

O veste tristă ne sosește dela frații noștri! Ungurii, cari au văzut în totdeauna cu ochi răi trăinicia conștiinței naționale la frații de peste munți, au hotărît să le dea o lovitură de grație în cea mai scumpă avuție a unui popor: *limba*. Printr'o nouă lege ei au decis ca limba românească, a cărei dulci accente resunau prin văile și munții transilvăneni, să fie isgonită și înlocuită

cu limba ungurească, care dulce o fi pentru un Ianoș, dar amară pentru un biet Ioan! — În dorința lor de a maghiarisa pe Români, ei au decis să înlocuiască cu nume ungurești toate numele românești, cu cari comunele, văile munți și apele din Transilvania se mîndresc astăzi.

Cu drept cuvînt revoltați de această nouă măsură arbitrară, luată de către asupritorii neamului nostru, frații de peste munți au convocat o mare întrunire la Sibiu, unde să se cumpănească împreună asupra măsurilor de luat în această chestiune importantă.

Ungurii, însă, i-au împiedicat și sincerul patriotism românesc a găsit și de astă dată cea mai neînfrîntă piedică în cea mai mare utopie pentru frații noștri: *legea ungurească!* Să știe, de sigur, cum această lege a servit de scut acestor asupritori, pentru a opri întrunirea dela Sibiu, care n'a avut altă vină decît aceea, că luase caracterul măreț al unei imposante manifestațiuni, făcută de către un neam de asupriți unui neam de asupritori.

S'au reîntors, însă, Români pe la căminurile lor și-au plecat capetele cu resemnare, dinaintea nedreptei și asupritoarei legi, dar, mai oțeliți la suflet și la cuget, au jurat frățește că nu vor desarma pînă ce dreptate nu li se va face și pînă ce acest pericol național nu va fi îndepărtat.

Dar, în definitiv, ce urmăresc Ungurii? Cu răspunsul la această întrebare, vom fi nevoiți să recunoaștem, că Ungurii au fost și ei odată consecvenți în viața lor! În adevăr, din timpuri îndepărtate încă, tendința principală și idealul suprem, aș putea zice, a acestui popor, a fost de a încătușa, cît mai mult și cît mai curînd, diferitele naționalități, cari întregeau regatul unguresc. Dorința de a contopi aceste elemente, din toate punctele de vedere, cu nesățiosul neam al lui Arpad, era singurul criteriu conducător în făurirea legilor și fără de legile ungurești.

Căci trebuie să știm, domnilor, că sub coroana Sfîntului Ștefan nu suferă numai poporul românesc; nu numai un singur neam își restălmăcește în lacrimi durerea ce-l apasă — ci un grup de neamuri, un mănunchiu de flori frumoase răvășite pe pămîntul, unde odinioară suflete bune și minți neprihănite le-ar fi ajutat înflorirea în mîndra grădină strămoșească!

Dela revoluția din 1784, de cînd Români își încordează puterile întru cultivarea limbei și naționalității lor, poporul maghiar începe a-și ma-

nifesta via dorință de a contopi toate naționalitățile într-o singură naționalitate, acea maghiară. mare pentru Unguri în visuri, și mică pentru asupriții noștri frați în realitate!

Consequenți deci, nestrămutatului dor de a se vorbi și simți numai ungurește în scumpa noastră Transilvanie, ei și au început opera lor de distrugere a tot ce-i românesc prin diabolicul plan de a se isgoni limba străbună din locașurile de cultură, unde apostoli luminați învățau pe tinerii români a gândi și simți românește.

Și au venit atunci Unguri mândri la cătare, mândri și la minte — ci că! — și au împrăștiat propuneri nenumărate, cu credința, că-și vor putea atinge, prin perfidie sau prin violență, zelul mult dorit, întru curînda căruia atingere multe sughițuri ungurești și multă șuncă afumată s-a cheltuit de atunci încoace!

A intervenit însă, *Urbariu* austriac, care a scăpat naționalitățile de această maghiarizare oficială și astfel printr-o simplă răsbunare a Austriacilor în potrivea nobililor Unguri, un pericol mare a fost, întru cîtva îndepărtat de deasupra atîtor capete asuprite.

Intărități, însă, Ungurii votează și ei un *Urbariu*, prin care starea lucrurilor se înăsprește și dureroasele timpuri ale iobagiei sunt reînviată în deplina lor splendoare. Revoluția izbucnind, Ungurii plăsmuiesc o constituție, prin care totul e subordonat maghiarizării. Atunci Românii conduși de Barnuț, Avram Iancu, Ciupariu și alții, se întrunesc pe «*cîmpia libertății*» dela Blaj, unde se declară națiunea de sine stătătoare și depune jurămint de credință împăratului austriac. Se face apoi, un program politic, votat la 15 Maiu. Puțin în urmă, dieta ungurească proclamă alipirea Transilvaniei la Ungaria. Lupta se începe cu furie și Românii es învingători; în urma unei noi înfrîngerii din partea Austriacilor și Rușilor Ungurii par a se liniști și Românii pot în fine să-și capete drepturile.

Dar lupta dela *Sodova* și stabilirea dualismului austro-ungar, spulberă ultimele speranțe nutrite de neamul românesc, pentru a căreia exterminare Ungurii își vor deslănțui, cu o mai mare furie, șoyinismul lor necugetat.

Cît de vii sunt, încă, aceste amănunte în mințile noastre; cît de scumpe ne sunt aceste datini, cînd atît sînge românesc s'a vărsat întru apărarea unei cauze sfinte! Ni-e scump sîngele împărtășit pe cîmpiele Transilvaniei, căci e sînge de frate, menit să devină roditor pe plaiurile românești!

Dar toate acestea avut-au, cel puțin vre o înrîurire bună pentru frații de peste munți? Nu Ungurii au continuat, cu o furie și mai mare, opera lor de desnaționalizare și, rînd pe rînd, le au încătușat toate activitățile, le-au țărnut toate aspirațiunile lor nobile, pentru a face o searbădă ficțiune din mult cîntata libertate națională din regatul Sfîntului Ștefan.

Și pornit-au legi nedrepte, luat-au dispozițiuni arbitrare, pentru ca la umbra unor forme goale și... legiuite, să poată mai în pace desăvîrși nestrămutata lor dorință de maghiarisare. Au umplut temnițele ungurești cu apostolii românismului, le-au oprit întrunirile, le-au stăvilît desvoltarea culturală, le-au împiedicat accesibilitatea legilor drepte și azi vin cu proiecte de legi, trecute prin corpurile legiuitoare, cu cari să dea o puternică lovitură scumpei noastre limbi, a cărei dulci accente nu sună tocmai bine la urechile magnaților unguri!

Ei vreau, cu orice preț, să ne alunge limba de pretutendeni, să șteargă orice urmă românească de pe teritorul transilvănean și să rămînă ei, cu moravurile și limba lor, stăpînitorii unei țări cu suflet românesc.

Acestea sunt roadele culese pe urma singelui și lacrimelor vărsate; acestea sunt manifestările cele mai vii ale așa-zisei *libertăți naționale* din regatul unguresc!

Au uitat, însă, un lucru așteți asupritori: că conștiințele luminate nu se siluesc nici cu bătaia, nici cu închisoarea și că în virtutea unei legi naturale, mai tîrziu sau mai de vreme, civilisația învinge sălbătăcia, lumina acoperă întunericul și cei înguști la minte devin robii intelectuali ai acelor cu mintea largă! Și-i grea de tot robia minții!

Conștiința națională și luminăția cugetului dispar c'o moarte civilă; sălbătăcia și nedreptatea, însă, c'o moarte politică!... Anachronismele trebuie să dispară!

La 1848 strămoșii luptat-au în contra feodalității medievale; Azi, însă, frații de peste munți luptă, precum drept s'a spus, în contra unei feodalități naționale.

Să le dăm deocamdată sufletele noastre calde, să le înfiripăm puterile lor vlăguite și să fim gata, cînd strămoșescul sînge va fi pîngărit de aceste resturi barbare, să strigăm din toată inima către frații noștri:

— Ai voștri cu trup și suflet!...

Și văile, apele, munții, cari vor căpăta poate

nume ungurești astăzi, vor ști atunci să vorbească românește prin vitejia strămoșască!

..... Până atunci doină blindă, nedespărțita tovarășe a Românașului de peste munți, împrăștieți în liniște notele tale plingătoare prin văile și munții transilvăneni, căci botezul românesc ți-a fost primul botez și mîndrul Român primul nănaș!

RAPORTUL

ÎNTRE

POLITICĂ ȘI MORALĂ

După I. C. BLUNTSCHLI

(Urmare)

Statul, ca o personalitate umană, compusă dintr'o unire de oameni nu este numai o ordine juridică, ci și morală. De oare ce legea morală cuprinde întreaga omenime și e valabilă pentru toate persoanele, de aceea nici Statul nu poate nesocoti datoriile etice către omenire, către alte popoare și către proprii săi supuși, ci trebuie să le respecte și să le îndeplinească.

Datoriile Statului leagă atît pe deținătorii puterii publice și organele autorității Statului, ca și pe supuși și pe partide. Patriotismul, credința, dreptatea, eroismul, îndeplinirea datoriei sunt tot atîtea virtuți ale vieții de Stat.

Civilizațiunea progresînd, se dezvoltă și acest simțimînt al datoriei și-și mărește pretențiunile.

Legea morală nu se mărginește la ținte politice. *Ea îndatorează întregul Stat în toată acțiunea, în toată viața sa.* Dar Statul este ordinea comunității externe de viață a oamenilor. De aceea, cerințele etice ce se pun omului politic au o altă direcție și o altă măsură, ca cerințele morale pe care le stabilește religiunea față de oameni. Acestea din urmă sunt îndreptate asupra

vieții sufletești, cele dintîiu asupra dezvoltării externe a comunității populare.

Omul sfînt poate recunoaște în răbdarea cea mai înaltă perfecțiune; bărbatul de Stat trebuie să-și vadă menirea în *acțiune*. Omul cucernic poate să se retragă din lume și să trăiască în năuntru sufletului său ca un pusnic. Omul politic însă trebuie să rămînă în societatea omenească și trebuie să caute a influența prin oameni alți oameni. Biserica poate stabili pentru conștiința individului cele mai înalte postulate ale perfecțiunii ideale, că o problemă a vieții; Statul însă trebuie să-și cumpănească cerințele în raport cu reala capacitate și defectuositate a mulțimei. Religiunea își ridică așteptările sale pînă la perfecțiunea dumnezeiască, — Statul însă nu poate să încorde legile sale constrictive decît în măsura în care le poate suporta naturamедie a majorității locuitorilor.

Preotul poate povățui pe credincioși cum *ar trebui să fie*, bărbatul de Stat trebuie să țină seamă de oameni *așa cum sunt*.

Iacă de ce nu se poate aprecia atitudinea politică decît după o normă *relativă* a postulatelor etice, o normă corespunzătoare gradului de cultură la care se găsește o națiune sau societatea. Aceasta e norma *cetățeanului bun* și a *funcționarului credincios datoriei sale* în sensul cum îi înțelege poporul epoca respectivă.

Ne servă spre oare care mîngiere dacă consultăm istoria, căci vedem că omenimea totuș a făcut cite-va progrese în această privință.

Postulatele etice au crescut din vreme în vreme și măsura morală a devenit mai fină.

Grecii și Romanii cei vechi considerau că față cu dușmanii totul e permis.

Sentimentul demnității noastre bărbătești se revoltă la amintirea, că odinioară solii puterilor europene se aruncau în fața Sultanelui din Stambul la pămînt. Noi găsim,

că infama linguşire cu care a fost afumat, la sfîrşitul sec. XVIII-lea, Ludovic XIV, chiar de cătră scriitorii celebri ai timpului de atunci, era nedemnă şi vrednică de dispreţ.

(Va urma)

PROTEST DER VÖLKER UNGARNS

GEGEN

DIE MAGYARISIRUNG

Die zu Budapest am 10 Januar l. J. versammelten Mitglieder des Executiv-Comités des ungarländischen Nationalitäten-Bundes haben folgenden Protest veröffentlicht :

Die Zustände in Ungarn, geschaffen durch die Ausbeutung der Staatsgewalt zu Gunsten einer einzigen Rasse, haben einen solchen Grad der Unzufriedenheit und Erbitterung unter den nach Millionen zählenden Slaven und Rumänen erzeugt, dass es das Executiv-Comité des Nationalitäten-Congresses vom Jahre 1895 für seine Pflicht gegenüber dem Vaterlande und dem Throne erachtet, auf diese mit dem Staatswole unvereinbaren Zustände die Aufmerksamkeit der massgebenden Kreise zu lenken, sowie gegenüber der mit jedem Tage mehr zunehmenden Vergewaltigung, Verwahrung einzulegen.

Bei der kritischen Lage unserer Monarchie, möchte man von mancher Seite auf die angeblich consolidirten Zustände Ungarns hinweisen. Es ist dies ein grosser Irrthum. Wenn in der zweiten Hälfte der Monarchie der Widerstreit zwischen Slaven und Deutschen zum Ausbruche gekommen ist, so ist dort die Staatsgewalt bemüht die Gegensätze auszugleichen und den Widerstreit zu schlichten. In Ungarn ist der Widerstreit zwischen dem mit der

Staatsgewalt ausgerüsteten, in der Minderheit befindlichen herrschenden Stamme und den in der Mehrheit befindlichen, aber der Willkühr der Staatsgewalt ausgesetzten Nationalitäten — ein *latenter*, denn die Staatsgewalt unterdrückt mit brutaler Macht auch die mindesten, im Rahmen der Constitution sich bewegenden Regungen der Nationalitäten, so dass von der grossen Unzufriedenheit und Erbitterung der Nationalitäten in Ungarn nur wenige Erscheinungen an die Oberfläche gelangen können und diese Unzufriedenheit, diese Erbitterung gleicht dem unter der Asche glimmenden Feuer — ein Zustand der bei weitem schlechter ist, als jener in der anderen Hälfte der Monarchie, wo der Widerstreit an die Oberfläche gelangt. In Ungarn ist die Staatsgewalt nicht im mindesten bemüht die Gegensätze auszugleichen und den Widerstreit zu schlichten, im Gegentheile, sie schafft neue und neue Conflictte mit den Nationalitäten, wie dies auch der neueste Gesetzentwurf über die Magyarisirung der Ortsnamen beweist.

Es sind dreissig Jahre vorüber seit dem sich Ungarn brüstet in den Besitz einer freiheitlichen, die staatliche Selbstständigkeit Ungarns garantirenden Constitution gelangt zu sein. Die Nationalitäten Ungarns, namentlich die Rumänen, Slovaken und Serben haben von der vor 30 Jahren eingetretenen constitutionellen Aera etwas ganz anderes erhofft, als was später eingetreten ist und zwar mit Recht erhofft, denn es wurden von den massgebenden ungarischen Staatsmännern Versprechungen gemacht, dass man den Nationalitäten alle möglichen Zugeständnisse machen werde, welche nur irgendwie mit der Einheit des ungarischen Staates vereinbar sind. Die erste grosse Enttäuschung war die Schaffung des Nationalitäten-Gesetzes vom Jahre 1868, welches auf ganz andere Principien gestellt wurde, als der von den noch im ungarischen Reichstage

befindlichen Rumänen und Serben vorgeschlagene Nationalitäten-Gesetzentwurf, welcher letzterer mit Wahrung der Einheit des ungarischen Staates, den ethnischen Verhältnissen und der historischen Entwicklung Ungarns Rechnung trug und damit die ethnische und culturelle Entwicklung der Nationalitäten im Interesse eines gesunden Staatslebens ermöglichen sollte. Aber selbst die wenigen Concessionen, welche durch das geschaffene Nationalitäten-Gesetz vom J. 1868 den Nationalitäten gemacht wurden, sollten unausgeführt und das ganze Nationalitäten-Gesetz ein tochter Buchstabe bleiben. Es gibt *keinen einzigen Paragraphen* des Nationalitäten-Gesetzes, welcher durch die Staatsgewalt und die betreffenden Behörden *nicht* verletzt worden wäre, wie dies die Rumänen und Serben so lange sie noch in den ungarischen Reichstag gelangen konnten, haarklein bewiesen haben. Aber die Wahrheiten, welche diese Abgeordneten im Reichstage sagten, mussten nach und nach für den herrschenden Stamm unbequem werden. Das ungarische Parlament sollte ein ethnisches Ganzes darstellen, sollte die Vertretung eines *National-Staates* sein, und da war es weiter unvereinbar, dass Nationalitätenabgeordnete in den ungarischen Reichstag gewählt werden, und die Staatsgewalt sorgte auch genügend, dies mit ihren Machtmitteln zu verhindern. Die drei Millionen Slovaken Nord-Ungarns konnten es noch viel früher nicht dazu bringen, auch nur einen einzigen Abgeordneten in den ungarischen Reichstag zu wählen, und die wenigen Abgeordneten der Rumänen und Serben konnten bei der Vergewaltigung der Wähler nicht mehr in den Reichstag gelangen, so dass gegenwärtig 10 Millionen Nichtmagyaren keinen einzigen Vertreter im ungarischen Reichstage haben. Man täusche aber die Aussenwelt nicht damit, dass die Wahlbezirke der Nationalitäten

doch auch durch Connationale der Slovakén Serben und Rumänen vertreten sind. Diese wenigen Vertreter sind bekante Renegaten, welche sich mit dem herrschenden Stamme identificiren und für das gewalthätige Vorgehen gegen die Nationalitäten behilflich sind. Wenn dies schon unnatürliche Verhältnisse sind, so werden dieselben dadurch noch in's Unglaubliche gesteigert, dass sich die Regierungspartei gerade aus den Wahlbezirken der Nationalitäten recrutirt, wogegen die echt magyarischen Wahlbezirke grösstentheils Oppositionelle wählen. Es sind dies Verhältnisse, welche ihresgleichen in Europa nicht haben und der ungarische Parlamentarismus ist eine Unwahrheit, geradezu eine Fratze des Parlamentarismus, denn es gibt kein Beispiel im parlamentarischen Leben Europas, dass die Mehrheit der Bevölkerung eines Landes, wie es die Nationalitäten Ungarns sind, die 10 Millionen zählen, von der Vertretung im Parlamente ausgeschlossen wäre.

Wenn aber die Nationalitäten vom politischen Leben Ungarns ausgeschlossen sind, sowohl im Parlamente, als auch in den Municipien, und sogar auch in den Gemeiden, so hätte man doch meinen sollen, dass man ihnen keine Hindernisse stellen werde für ihre culturelle Entwicklung. Vor dreissig Jahren haben die vornehmsten Staatsmänner Ungarns die bindendsten Erklärungen gemacht, dass die Nationalitäten ihre nationale Ausbildung werden haben können von der Volksschule angefangen bis zur Universität, und dass der Staat für diese nationale Bildung verhältnissmässig aus Staatsmitteln beitragen werde. Indessen ist dieses Versprechen trotz des durch den herrschenden Stamm einseitig geschaffenen Nationalitätengesetzes nicht nur nicht eingelöst worden, sondern der Staat beengt und vernichtet auch jene Schulen und andere Culturinstitute, welche sich die Nationalitäten aus eigenen Mitteln

geschaffen haben. Die slovakischen Gymnasien, die slovakische «Maticza», wurden gewaltsam vernichtet und ihr Vermögen eingezogen. Die confessionellen Schulen in der bestanden Militärgrenze, welche ein Hort der Nationalitäten waren, wurden in comunale, staatliche Schulen umgewandelt.

Die noch bestehenden confessionellen Schulen bei den Rumänen und Serben, werden durch die willkürlichen Massregeln des staatlichen Schulinspectors im höchsten Grade beengt, und ihr Schicksal hängt davon ab, ob sie sich den Magyarisierungsbestrebungen fügen, oder nicht? In einer Stadt Süd-Ungarns, wurde den Serben verwehrt, mit eigenem Gelde einen Platz zu kaufen für den Neubau ihres confessionellen Gymnasiums.

Unter andern haben die Rumänen aus Arad und Caransebes die nothwendigen Fonds zur Gründung von Gymnasien aufgebracht und um die Erlaubniss Gymnasien zu errichten bei der Regierung angesucht, die Erlaubniss aber nicht erlangt. Die Slovaken wollten ein interkonfessionelles Gymnasium ins Leben rufen, die Sammlung der nothwendigen Gelder wurde ihnen jedoch nicht bewilligt und zwar mit der Motivirung, dass am slovakischen Teritorium Mittelschulen in genügender Anzahl vorhanden wären — Dies Letztere ist zwar richtig, nur wird in keinem einzigen dieser vorhandenen Gymnasien die slovakische Sprache auch nur als Lehrgegenstand obligatorisch vorgetragen.

Nicht besser steht es mit den confessionellen Verhältnissen der Nationalitäten. Im Norden Ungarns werden die lutherischen Convente der Slowaken willkürlich aufgelöst und die weltlichen Vorsteher ihres Amtes entsetzt, ja es wurde sogar ein canonisches «Verbrechen» geschaffen gegen die lutherischen Slowaken. Bei den Rumänen und Serben ist ihre Hierarchie der Beeinflussung der Staatsregierung im höchsten Grade

ausgesetzt. Seit dem es möglich war, dass man einen serbischen Patriarchen willkürlich pensionirt hat, ist die serbische Hierarchie dem unbeschränkten Einflusse der ungarischen Regierung ausgesetzt und die Regelung der serbischen Kirchenautonomie ist aus diesem Grunde fast unmöglich denn der Widerstreit zwischen der ungarischen Regierung unbedingt ergebene serbische Hierarchie und dem serbischen National-Kirchencongresse ist nicht auszugleichen.

Dieser Eingriff in die confessionellen Verhältnisse Ungarns hat einen grösseren Massstab angenommen mit der Schaffung der sogenannten kirchen-politischen Gesetze. Die Schaffung dieser Gesetze war kein Bedürfniss für Ungarn, und ist aus ganz anderen Gründen geschehen, als im Westen Europa's. In Ungarn wie im ganzen Osten Europas ist die Confession mehr oder minder mit der Nationalität verbunden. Eine Schwächung der Confession, ein Angriff des Staates auf dieselbe, ist zugleich ein Angriff auf die Nationalität. Aber gerade deshalb hat man die politisch-kirchlichen Gesetze eingeführt, damit die Nationalitäten geschwächt werden.

Auf dieser Bahn fortfahrend, ist die Staatsgewalt in Ungarn auf einen Punkt gelangt, wo sie sich anschickt Alles zu vernichten, was daran erinnern könnte, dass es in Ungarn ausser dem herrschenden Stamme noch andere Völker gebe. Das ungarische Parlament, sowohl das Abgeordneten- als das Magnaten-Haus, hat mit Bereitwilligkeit den Gesetzentwurf der Regierung über die Magyarisirung der Ortsnamen angenommen. Es ist dies ein weiteres Attentat auf die 10 Millionen Nichtmagyaren Ungarns. Es ist dies ein neues Attentat auf das Nationalitätengesetz, auf die Gleichberechtigung aller Nationalitäten des Lande

Die Ortsnamen, wie man sie in seiner Muttersprache seit seiner Kindheit kennt,

sind jedermann lieb und teuer. Es knüpfen sich an die nationale Benennung des Ortsnamen so viele historische Erinnerungen, die einen Theil der Geschichte der einzelnen Nationalitäten ausmachen. Die meisten Ortsnamen gehören zugleich in den Sprachenschatz der einzelnen Völker, bilden sozusagen einen integrierenden Theil desselben, es ist daher dieser Entwurf zugleich ein Attentat auf den Sprachenschatz der einzelnen nichtmagyarischen Völker. — Es bäumt sich gegen dieses Attentat das innerste Gefühl aller Nichtmagyaren. Die Gräber ihrer Vorfahren, die Gebeine ihrer Lieben sollten an einem Orte liegen, dessen Name ein leerer Schall für sie geworden ist.

Von einem Ende Ungarns zum anderen hat der im ungarischen Parlamente angenommene Gesetzentwurf über die Magyarisirung der Ortsnamen den peinlichsten Eindruck gemacht und die höchste Erbitterung bei den 10 Millionen Nichtmagyaren hervorgerufen.

Die Rumänen, die Slovaken, die Serben, wollten Versammlungen halten, um gegen das neueste Attentat auf ihre Nationalität feierlichst zu protestiren. Aber für die Nationalitäten gibt es kein Versammlungsrecht in Ungarn. Die angemeldeten, sämtlichen Meetings wurden verboten.

Und die Art und Weise, wie dies geschehen, ist etwas, was sich gar nicht qualificiren lässt. Die geplanten Versammlungen wurden verboten mit Hinweis darauf, dass sich die Slovaken, die Rumänen, die Serben, *als solche* nicht versammeln dürfen, weil eine ähnliche Versammlung *gegen die Einheit der ungarischen Nation* verstossen würde. Seit dreissig Jahren haben die Nationalitäten Ungarns so manches zu erdulden gehabt, aber dass sich die Staatsgewalt Ungarns herausnimmt, die die Existenzberechtigung der Nationalitäten auf Grund des Nationalitäten-gesetzes und mit Beru-

fung auf dasselbe zu leugnen, das ist bisher nicht vorgekommen. Also die Slovaken, die Rumänen, die Serben dürfen sich *als solche* nicht versammeln, weil sie nur als Mitglieder der ungarischen Nation eine Existenzberechtigung haben! Auf diese Art will man anstatt der politischen ungarischen Nation die Magyaren als genetische Nation unterschieben, diese zwei Begriffe für identisch erklären. Dies ist geradezu unerhört; denn wenn die politische Nation die Staatsangehörigkeit bedeuten soll, so kann das doch nicht verwechselt werden mit der genetischen Nation, und es ist ein wahrhaftes Attentat gegen die Völker Ungarns, wenn sie Alle gezwungen werden sollen, der magyarischen genetischen Nation, dem herrschenden Stamme, angehören zu müssen.

Wie tief peinlich der neueste Gesetzentwurf über die Magyarisirung der Ortsnamen, nicht nur bei den Slovaken, Rumänen und Serben, sondern auch bei den umsichtigen Sachsen war, welche sich an dem Nationalitäten-Congress vom Jahre 1895 nicht betheiligt haben, — beweist am besten der Umstand, dass die Sachsen ihren Abgeordneten am ungarischen Reichstage die Weisung erteilt haben, aus der Regierungspartei auszutreten. Es ist dies sehr bezeichnend.

Man wird wol über die Vorgänge in Ungarn das Ausland nicht täuschen können. Man wird sich umsonst darauf berufen, dass die Nationalitätenbewegung in Ungarn das Werk einzelner Agitatoren sei. Es ist dies das gewöhnliche Auskunftsmittel für die Maskirung jeder Wilkürherrschaft. Die Führer der Slovaken, Rumänen und Serben weit davon die Unzufriedenheit zu schüren, sind bemüht bei ihren Connationalen die immer mehr zunehmende nationale Unzufriedenheit und Erbitterung zu dämpfen.

Die leitenden Factoren in Ungarn haben aus der Nationalitätenfrage *eine Machtfrage* gemacht, wobei sie die Interessen des un-

garischen Staates wie auch die Interessen der Monarchie als Grossmacht ausser Acht liessen. Es ist einleuchtend, dass solange die Staatsgewalt in Ungarn auf die nationale Vernichtung der Rumänen und Serben ausgeht, auf ein freundschaftliches Verhältniss zu Rumänien und Serbien nicht zu denken ist.

Man möge uns den Vorwurf ersparen, dass wir centrifugale Tendenzen verfolgen. Unsere Treue und Ergebenheit für Thron und Vaterland kann keinem Zweifel unterliegen. In einem zufriedenen Ungarn kann es centrifugale Tendenzen nicht geben, so wenig solche in der freien Schweiz vorhanden sind.

Mit voller Loyalität gegenüber dem Throne und dem Vaterlande, müssen wir feierlichst *Verwahrung* einlegen gegen die bisherige Vergewaltigung der Mehrheit der Völker Ungarns. Wir legen *Verwahrung* ein gegen die Tendenz der Staatsgewalt, aus Ungarn im Gegensatze zu seiner Geschichte, zu seinen ethnischen Verhältnissen einen homogenen Nationalstaat zu schaffen was auch dem durch die Magyaren allein geschaffenen Nationalitätengesetze widerspricht, welches die einzelnen Nationalitäten Ungarns anerkennt. Wir legen *Verwahrung* ein dagegen, dass man unsere Existenzberechtigung auf Grund des Gleichberechtigungsgesetzes zu leugnen versucht. Insbesondere legen wir *Verwahrung* ein gegen die neuesten Acté der ungarischen Regierung und des ungarischen Parlamentes. Wir legen *Verwahrung* ein gegen den vom Parlamente angenommenen Gesetzentwurf über die Magyarisirung der Ortsnamen, wir legen *Verwahrung* ein gegen die Willküracte der Regierung, dass wir uns als Slovaken, Rumänen und Serben nicht versammeln dürfen, wir legen *Verwahrung* ein dagegen, dass man unsere gesetzmässig angemeldeten Versammlungen gesetzwidrig verboten hat.

Da wir aus dem Parlamente ausgeschlossen sind und es uns verwehrt ist, uns zu versammeln, und unsere Stimme als constitutionelle Bürger unseres Vaterlandes gegen die Vergewaltigung unserer Connationalen zu erheben, so bringen wir diesen unseren Protest zur Kenntniss der ganzen Welt im Wege der Oeffentlichkeit und erklären feierlichst, dass die Rumänen, Serben und Slovaken für ihr nationales Rechte, für ihre Gleichberechtigung so lange nicht aufhören werden unerschrocken zu kämpfen bis sie ihr Ziel erreichen, denn diese Rechte können durch Gewalt zeitweise vorenthalten und unterdrückt werden, aber nie verjähren.

Budapest, den 10-ten Jänner 1898.

Das Executiv-Comité des Nationalitäten-Congresses
vom Jahre 1895.

INFORMAȚIUNI

Gazetele ungurești publică cu caractere cursive și aldine, că cine-va dintre membrii comitetului executiv al naționalităților ar fi comis indiscrețiunea de a pune la dispoziția guvernului unguresc procesele-verbale ale ședințelor dela 10 Ianuarie, ținute la Budapesta.

Faptul, că tocmai ziarele maghiare spun acest lucru și încă cu mare aparat de senzațiune arată că mult le ar conveni lor a sarge un nou drum de bănueli și de desbinări în rindurile naționalităților.

Faptul, că aceste naționalități au izbutit să-și manifeste tocmai în această vreme critică pentru Maghiari *solidaritatea lor neînfrîntă*, trebuie, în mod firesc, să-i sperie pe Unguri, și astfel d-nii șoviniști ai cabinetului negru din Austria, cari deschid scrisori străine sigilate și recomandate — s'au pus cu multă rafinerie pe lucru.

O să vedem unde o să iasă această manoperă.

Un lucru îl știm: mai multor prieteni de ai noștri li s'a întâmplat că au trimis în Transilvania scrisori sigilate și recomandate adresate la *Români de absolută discrețiune și de neînfrînt caracter național*.

Cu toate acestea, știri ce se cuprindeau în acele scrisori apărură în ziarele maghiare cam în același timp cînd adresații abia putuseră primi, după mersul trenurilor, *scrisorile respective*!

E deci aproape dovedit că în Ungaria există de fapt un *cabinet negru* cu menirea infamă de a deschide, *poate chiar pe trenuri*, scrisori «suspecte».

E arma tuturor sistemelor absolutiste. E bine deci a nu încredința nimic de seamă poștelor d-lui *Ieszenszky*.